

UCHWAŁA NR X/181/2015
Rady Gminy w Chojnicach

z dnia 29 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji "Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnice na lata 2010-2014" za okres 2010 - 2015.

Na podstawie art.18, ust.2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015, poz.1515) oraz art.87, ust.5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014, poz.1446).

Rada Gminy
uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnice na lata 2010-2014” za okres 2010-2015 stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chojnice.

§ 3. Uchwała wchodzi z dniem podjęcia .

Przewodnicząca Rady Gminy

Danuta Łoboda

Sprawozdanie z realizacji
w latach 2010-2015
„PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY CHOJNICE NA LATA 2010-2014”

WPROWADZENIE

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chojnice na lata 2010-2014 został przyjęty Uchwałą Rady Gminy w Chojnicach z dnia 10.11.2010 roku. Realizacja programu weszła w życie 14 dni po jego ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa tj. 12.04.2011 r. (Dz. Nr 39, poz. 917).

Obowiązek sporządzania czteroletnich gminnych programów opieki nad zabytkami nakłada na Samorządy art. 87 ust. 1 i ust. 5 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zmianami)

Program uzyskał pozytywną opinię Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W świetle powyższych dokumentów i zawartych w nich wytycznych formalno - prawnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami określone zostały wskazane priorytetowe kierunki w zakresie gminnej polityki opieki nad zabytkami:

Niniejsze sprawozdanie – obejmujące lata 2010-2015 – jest pierwszym kompleksowym podsumowaniem wdrażania czteroletniego Programu Opieki nad Zabytkami.

Poniższe sprawozdanie dotyczy pierwszego dokumentu strategicznego gminy Chojnice dotyczącego kompleksowo problematyki ochrony zabytków.

Materiał poniższy sporządzono w oparciu o:

- prowadzony na bieżąco monitoring Programu, polegający na obserwowaniu zmian, jakie zachodziły w wyniku realizacji priorytetów i zadań Programu,
- analizę zebranych danych,
- składane przez Radą Gminy w Chojnicach bieżące materiały sprawozdawcze,

- uzyskane informacje od osób prawnych i gminnych jednostek organizacyjnych, prowadzących działania ochronne, informacyjne, popularyzacyjne i edukacyjne, dotyczące szeroko pojętej opieki nad zabytkami.

Założenia programowe przyjętego przez Radę Gminy w Chojnicach Programu Opieki realizowane były w trzech wyznaczonych dokumentem obszarach priorytetowych.

PRIORYTET I

BADANIE I DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTURROWEGO ORAZ PROMOCJA I EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI GMINY

Kierunek działań: Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy.

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- Opracowanie w oparciu o gminną ewidencję zabytków - elektronicznej bazy danych „Zabytki gminy Chojnice” i udostępnienie jej na stronie internetowej gminy .
- Opracowanie mapy zabytków gminy Chojnice, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego.
- Rejestrowanie fotograficzne stanu zabytków co dwa lata .
- Przygotowanie inwentaryzacji fotograficznej zabytkowych cmentarzy i nagrobków oraz kapliczek i krzyży przydrożnych.
- Powiadomienie właścicieli obiektów o ujęciu ich obiektów w gminnej ewidencji zabytków i wskazanie im wartości i elementów, które winny podlegać ochronie .

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

Realizację PROGRAMU rozpoczęto od zapoznania mieszkańców gminy Chojnice z zawartością Gminnej Ewidencji Zabytków, w trakcie trwających na terenie gminy w okresie jesienno-zimowym zebrań wiejskich.

W odniesieniu do określonych i zaproponowanych zadań wykonano w latach 2011 - 2012 przez załogę GOK w Chojnicach inwentaryzację fotograficzną cmentarzy i zlokalizowanych na nich najstarszych nagrobków, w roku 2013 na zlecenie GOK w Chojnicach wydano przez Wydawnictwo Eko Kapio Mapę Turystyczną Gminy Chojnice z uwzględnieniem zaznaczenia oraz opisami najważniejszych obiektów zabytkowych.

Zebrano w formie papierowej najstarsze przepisy potraw regionalnych popularnych od wieków na terenie gminy Chojnice.

W roku 2014, w ramach dofinansowania poprzez Lokalną Grupę Działania „Sandry Brdy” ze środków PROW, wydana została publikacja autorstwa mieszkańca gminy Chojnice Pana Andrzeja Ortmana pn. Boże Męki Powiatu Chojnickiego.

W opracowaniu zawarto bogate opisy oraz liczną dokumentację zdjęciową i archiwalną kapliczek i krzyży przydrożnych z terenu gminy Chojnice. Wydawnictwo to stanowi kontynuację wydanej w roku 2010 przez tego samego autora publikacji pn. „Przydrożne znaki pobożności ludowej”

Kierunek działań : Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- Opracowanie ścieżek turystyczno- edukacyjnych po najciekawszych zabytkach gminy (z punktami widokowymi)
- Opracowanie folderów poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy, dotyczących np. poszczególnych miejscowości (np. dwory gminy Chojnice)etc.
- Konkursy na szczeblu szkoły, miejscowości, gminy- plastyczne, fotograficzne, internetowe, zagadki gdzie znajduje się obiekt ze zdjęcia

...?,(zdjęcia historyczne fragmenty obiektów etc.), w tym kontynuacja corocznych konkursów Dziedzictwo kulturowe”

- Włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zdjęć szkolnych w szkołach podległych samorządowi gminnemu
- Udział w programach kulturalno-edukacyjnych m.in. Kultura Bliska ‘
- Dalsza realizacja projektu „Kosznajderia fenomen tożsamości” polegającego na przybliżeniu historii i losów ludności zamieszkującej wieś południowej części gminy Chojnice
- Podjęcie kroków zmierzających do stworzenia na bazie WDK w Silnie multimedialnego „muzeum” wsi”

Kierunek działań : Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- Opracowanie i wykonanie systemu oznakowania zabytków na terenie gminy- tablice, plansze, mapy, w tym :
 - umieszczenie na wszystkich obiektach wpisanych do rejestru zabytków informacji, że obiekt podlega ochronie konserwatorskiej oraz przygotowanie tablic informacyjnych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków w 3 wersjach językowych,
 - wykonanie tablic informacyjnych dot. Kosznajderii i ich montaż we wsiach pokosznajderskich (m.in. Silno ,Ostrowite, Ciechocin, Lichnowy).
- Opracowanie szlaków turystycznych (np..pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych, wodnych) ukazujących walory dziedzictwa kulturowego, w tym realizacja projektu utworzenia szlaku tematycznego o nazwie „Szlak furmański” na terenie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”- *szlak ma przybliżyć historię związaną z obecnością na terenie ziemi chojnickiej wojsk napoleońskich i pozostawieniu na tej okoliczność tzw. Krzyży Napoleońskich. Projekt zakłada również przybliżenie technik dawnego wykorzystywania gospodarczego borów przez prace bartników.*

Ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad ich udostępniania w celach turystycznych.

W okresie realizacji Programu Opieki nad Zabytkami podjęto na terenie gminy Chojnice szereg działań zmierzających do popularyzacji wiedzy oraz promocji zasobów kulturowych gminy Chojnice.

Działania te realizowano w wielu obszarach (m.in. język, muzyka, tradycje, obyczaje), angażowały one pełen wachlarz wiekowy odbiorców.

Działania nastawione były na silną aktywizację lokalnych społeczności.

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

W okresie sprawozdawczym nauką języka kaszubskiego objęto uczniów 4 szkół podstawowych i 1 gimnazjum uczęszczających do placówek prowadzonych przez Gminę Chojnice.

W roku 2010 nauką objęto grupę 57 uczniów, w roku 2015 jest to grupa 231 uczniów. W ramach zajęć młodzież nabywała praktyczną umiejętność komunikacji w języku kaszubskim oraz poznaje kulturę materialną i niematerialną Kaszub.

Rok 2011

- **Projekt „Echo przeszłości”** – 11 listopada 2011 w Ciechocinie odbył się pierwszy festyn odpustowy Św. Marcina promujący zasoby kulturowe niewielkiej gminnej wsi Ciechocin. Uczestnicy wydarzenia mieli możliwość uczestnictwa w widowisku historycznym inspirowanym postacią Św. Marcina – patrona zabytkowego kościoła w Ciechocinie. W ramach projektu przygotowano inscenizację legendy o Św. Marcinie oraz pokaz tańców średniowiecznych, musztrę formacji lekkozbrojnej oraz pokaz walk z mieczem i tarczą.

Festyn odpustowy wieńczył projekt remontu wieży kościelnej.

Impreza była efektem partnerstwa związanego między Parafią Rzymskokatolicka pw. Św. Jakuba w Ostrowitem, a Zespołem Caritas „Oaza”

Ciechocin, Spółdzielnią Socjalną Unii Versal , Bractwem Rycerskim herbu „Tur” z Chojnic oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury w Chojnicach W trakcie imprezy zorganizowano w miejscowej świetlicy wystawę dokumentującą bogatą historię wsi. Imprezę wsparły środki z PROW na lata 2007-2013.

- **Remont Wiejskiego Domu Kultury w Silnie, w celu stworzenia miejsca spotkań i edukacji, pn. „Kosznajderia Fenomen Tożsamości”** – to największy ze zrealizowanych w roku 2011 projektów w obszarze gminnej kultury , którego koszt całkowity wyniósł 300 000 złotych. Na realizację pozyskano dofinansowanie 75% kosztów kwalifikowanych ze środków R.P.O. na lata 2007-2013 Działania 9.3 Lokalne Inicjatywy Obywatelskie.

W zakresie projektu oprócz wykonania zakresu robót budowlanych założono realizację projektu animacyjno-kulturalnego skierowanego do mieszkańców Silna i okolic. Ta część projektu realizowana była w partnerstwie z miejscową Parafią Rzymskokatolicką, Zespołem Szkół w Silnie oraz Lokalną Grupą Działania „Sandry Brdy”, Stowarzyszeniem Arcana Historii oraz Muzeum Historyczno-Etnograficznym w Chojnicach.

W ramach projektu zaproszono mieszkańców Silna do przekazania fotografii i pamiątek dokumentujących historię wsi oraz losy jej mieszkańców. Zgromadzone materiały zostały zaprezentowane w postaci wystawy fotograficznej i pamiątek podczas biesiady integracyjnej kończącej projekt 26 listopada 2011 r. w Wiejskim Domu Kultury w Silnie.

Biesiada była okazją do wspólnego spędzenia czasu, przywołania wspomnień, wspólnych śpiewów oraz wsluchania się w prelekcje przywołujące historię Silna od XIII w . oraz losy dawnej Kosznajderii.

- Rok 2011 okazał się rokiem zmian na lepsze wyglądu i otoczenia dwóch obiektów kulturalnych mieszczących w Silnie. Oprócz remontu Wiejskiego Domu Kultury zrealizowano także projekt pt. „ Rewitalizacja terenu wokół chaty podcieniowej w Silnie w celu stworzenia miejsca spotkań oraz promocji dorobku kulturowego Kosznajderii ”.

Dzięki projektowi w otoczeniu chaty wykonano nasadzenia tradycyjnych roślin, które stworzyły typowy ogródek wiejski i wyeksponowały urodę drewnianej chaty. Także na terenie przylegającym pojawiło się mnóstwo rodzimych odmian drzew i

krzewów, które w przyszłości stworzyć mają enklawę spokoju i miejsca przyjaznego odpoczynku mieszkańców Silna i odwiedzających wieś gości. Zrewitalizowany teren poprzez zamontowanie 4 tablic informacyjnych, na których zamieszczono informacje na temat zabytkowej chaty oraz historii Silna i dorobku kulturowego Kosznajderii, stał się elementem edukacji i promocji regionalnej.

Rok 2012

- **Projekt edukacyjny "Kaszubska uczba" zrealizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice „Akolada” we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury.** Środki na realizację projektu w kwocie prawie 50 tys. złotych pochodziły z Europejskiego Funduszu Społecznego, działania KAPITAŁ LUDZKI NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI.

Motywnym przewodnim projektu było ukazanie, odnowienie i przywrócenie zanikających kaszubskich tradycji i obyczajów. W celu realizacji takich założeń część spośród 34 uczestników projektu wzięło udział w przygotowanych warsztatach ceramicznych, warsztatach wyplatania koszy ze słowów oraz malowania na szkle. Ważnym elementem projektu było wzbudzenie zainteresowania edukacją regionalną młodzieży. By przekonać młodych ludzi do kultywowania tradycji Kaszub zostały zorganizowane warsztaty „żywego słowa”, w których udział wzięli uczestnicy grupy teatralnej działającej przy Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach. Zajęcia te prowadzone były z młodzieżą w języku kaszubskim.

W trakcie trwania projektu na uczestników czekała moc atrakcji, w tym liczne wycieczki i wyjazdy szkoleniowe do Brus Jaglii, Wdzydz Kiszewskich i Szymbarku. Cały projekt zakończył się 24 czerwca 2012 r. tradycyjną kaszubską kupałnockingą odegraną przez młodzież w języku kaszubskim.

- **Projekt „Ceramika i turystyka –wyposażenie i uruchomienie pracowni ceramiki oraz zorganizowanie pokazów wyrobu ceramiki kaszubskiej sposobem na zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości Swornegacie”,** w ramach którego na bazie Kaszubskiego Domu Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach utworzona została profesjonalna pracownia

ceramiczna, w której mieszkańcy regionu poznawać mogą w ramach cyklicznie organizowanych warsztatów tajniki ceramiki kaszubskiej. Częściowe środki na stworzenie pracowni (16 tys.) pochodziły z PROW na lata 2007-2013.

- W roku 2012 Wiejski Dom Kultury w Silnie był inicjatorem kontynuacji prac rewitalizacyjnych wokół chaty podcieniowej w Silnie, przy której w ramach Inicjatywy lokalnej, powstały dalsze nasadzenia roślinności oraz pojawiły się stoły i ławy z bali. Prace te wpisały w założenia planu odnowy miejscowości oraz Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Efektem prac jest stworzenie przyjaznego i reprezentatywnego centrum wsi.
- **Ogólnopolski Atlas Wsi** – w ramach konkursu ogłoszonego przez Fundację Wspomagania Wsi pod hasłem „Moja wieś najpiękniejsza”, zamieszczono 9 opisów miejscowości z terenu gminy Chojnice, promujących zasoby przyrodnicze i kulturowe regionu chojnickiego.
- **„Czwartkowe wieczory kaszubskie’**, to realizowany rokrocznie w okresie sezonu letniego cykl imprez na dziedzińcu Kaszubskiego Domu Rękodziela Ludowego w Swornegaciach. Projekt zakładał ożywienie tradycji ludowych Kaszub, poprzez organizację spotkań z twórcami ludowymi, z gawędziarzami, zespołami folklorystycznymi, osobowościami prezentującymi kulturę południowych Kaszub. Wszystkie spotkania ilustrowane były żywą muzyką kaszubską, a uczestnicy wieczorów mieli możliwość skosztowania regionalnych potraw. Projekt dofinansowany został ze środków Marszałka województwa Pomorskiego oraz Starostwa Powiatowego w Chojnicach.
- **Centrum Edukacji Regionalnej w Silnie** - projekt dofinansowany kwotą **27.000 zł** w ramach PROW na lata 2007-2013, dotyczący utworzenia na bazie Wiejskiego Domu Kultury w Silnie miejsca edukacji i prezentacji dorobku kulturowego dawnej wsi kosznajderskiej, poprzez doposażenie sal warsztatowych oraz stworzenie ogólnodostępnej oferty edukacyjnej. W ramach projektu placówka doposażona została w sprzęty bednarskie, narzędzia i naczynia wiejskie, które służące do prowadzenia warsztatów dla grup zorganizowanych. Sale przygotowano do organizacji zajęć edukacyjnych, prelekcji, wykładów i pokazów filmowych. Dzięki projektowi sileńska

młodzież skorzystała z wyjazdu edukacyjnego do Muzeum Etnograficznego we Wdzydzach Kiszewskich, gdzie zwiedziła muzeum na świeżym powietrzu i wzięła udział w tradycyjnych zajęciach wiejskich i w dwóch lekcjach muzealnych: malowania na szkło i zajęciach w zabytkowej szkole. Zorganizowano warsztaty i pokazy z zakresu dawnych czynności wiejskich, z których nagrano 4 ok.20/30 - minutowe filmy instruktarzowe, opatrzone komentarzem etnologa. Uczestnicy projektu zgłębili tajniki takich tradycyjnych czynności jak: wyrób masła z użyciem tradycyjnych kierzanek, pranie na tarze i z użyciem kijanek, prasowanie i maglowanie, kiszenie kapusty oraz obrzęd darcia pierza. Projekt zakończono 9.11.2012 r. „Biesiadą Sileńską – z historią w tle”, w trakcie której goście wysłuchali prelekcji archeologa i etnologa na temat lokalnych walorów historycznych, zwiedzili doposażone w ramach operacji sale oraz obejrzeli filmy na temat dawnych czynności wiejskich.

- **Projekt „Doświadczeni i niezawodni”** realizowany pod egidą Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice „AKOLADA” dofinansowany kwotą **84.320 zł** przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Polityki Senioralnej w ramach Rządowego programu na rzecz: Aktywności Społecznej Osób Starszych. Projekt zakładał upowszechnienie sztuki ludowej Kaszub na terenie Gminy Chojnice przez osoby w wieku poprodukcyjnym. Sztuka ludowa, bazując na żywych jeszcze tradycjach i umiejętnościach, może stanowić podstawę integracji wewnątrzpokoleniowej, a przekazywana z pokolenia na pokolenie także integracji międzypokoleniowej. Uznano, że współcześnie może posłużyć również jako czynnik rozwoju lokalnego, sposób na przyciągnięcie turystów, tworzenie nowych, pozarolniczych miejsc pracy oraz kreowanie pozytywnego wizerunku regionu. Biorąc pod uwagę fakt, iż Gmina Chojnice, to region o bogatych niegdyś tradycjach rękodzielniczych, które pamięta jeszcze wielu starszych mieszkańców, zdecydowano się przeprowadzić niniejszy projekt w takiej właśnie formie. Projekt „Doświadczeni i niezawodni” przebiegał jednocześnie w ośmiu świetlicach Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach, pozbawionych barier architektonicznych. W ten sposób możliwość udziału w projekcie mieli seniorzy z różnych miejscowości Gminy Chojnice. W każdej z placówek utworzone zostały kilkunastoosobowe grupy seniorów (w sumie ponad 100 osób). Realizację projektu rozpoczęto w październiku 2012 r. Pierwszym etapem zadania było przybliżenie uczestnikom projektu różnych form rękodzieła Kaszub. W tym celu w każdej ze świetlic zorganizowano sześć 2-dniowych warsztatów z twórcami

ludowymi (w sumie 48 2-dniowych cykli), na których uczestnicy zapoznali się z podstawami tworzenia różnych wytworów sztuki ludowej. W okresie od października do grudnia zorganizowano warsztaty z plecionkarstwa, koronkarstwa, hafciarstwa, malowania na szkło, malowania i rzeźbienia ptaszków z drewna, a w okresie poprzedzającym Boże Narodzenie warsztaty tworzenia przedmiotów obrzędowych (ozdób choinkowych z krepiny, ozdób z szyszek). Seniorom, biorącym udział w warsztatach zapewniono materiały szkoleniowe, a w listopadzie zorganizowano jednodniowy wyjazd szkoleniowy. Podczas wyjazdu seniorzy odwiedzili chatę żyjącego jeszcze wówczas p. Józefa Chełmowskiego – artysty ludowego z Brus, zwanego kaszubskim Leonardo da Vinci. Wysłuchano jego prelekcji na temat sztuki ludowej Kaszub, zwiedzono pracownię i ogród pełen rzeźb i świątków, odwiedzono Kaszubski Dom Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach. Tam uczestnicy wzięli udział w zajęciach wypieku tradycyjnego sworskiego chleba oraz obejrzyli eksponaty zgromadzone w KDRL.

- 6.12.12 br. Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach zawarł w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku umowę na dofinansowanie w kwocie 1 mln zł projektu pt. **„Świat wodny Kaszub”. Środki pochodzą z Programu Operacyjnego „Ryby” Projekt zakłada rozbudowę, przebudowę i nadbudowę Wiejskiego Domu Kultury. Prace pozwolą na stworzenie technicznych warunków i podstaw do utworzenia miejsca prezentacji i promocji rybactwa śródlądowego i walorów przyrodniczych wsi oraz zachowania dorobku kulturowego pokoleń mieszkańców Swornegaci związanego z uprawą rybactwa.**

Po realizacji całego zakresu robót w nadbudowanych pomieszczeniach (piętro budynku) została zorganizowana izba muzealno- edukacyjna pn. „Świat wodny Kaszub”. Nadbudowane pomieszczenia dały możliwość wyeksponowania bogatego zbioru sprzętów rybackich pozyskanego od okolicznych mieszkańców, a związanych z uprawą dawnej gospodarki rybackiej. Realizacja projektu przyczyniła się także do poprawy warunków i rozszerzenia oferty edukacyjnej prowadzonej przez WDK w Swornegaciach (sekcje wodne: żeglarska, wioślarska, kajakowa, warsztaty taklarsko - skutnicze, zajęcia edukacyjne z zakresu przyrody prowadzone wraz z Zaborskim Parkiem Krajobrazowym).Projekt ten był uwieńczeniem prac prowadzonych od 10 lat

w Swornegaciach, zmierzający do stworzenia centrum kulturalnego w północnej części naszej gminy.

Rok 2013

W roku 2013 kontynuowano projekt „**Doświadczeni i niezawodni**” .Rozpoczęto go w styczniu 2013, kiedy to każda z grup zdecydowała o wyborze jednej z poznanych technik rękodzielniczych.

W okresie od stycznia do marca seniorzy spotykali się raz w tygodniu i wspólnie pracowali nad dokładnym zgłębieniem tajników wybranego rękodzieła. Raz w miesiącu odwiedzał ich artysta ludowy – specjalista w wybranej przez grupę dziedzinie. W sumie odbyło się 10 spotkań, w tym trzy z twórcą ludowym. Uczestnicy spotkań mieli zapewnione materiały i przyrządy do tworzenia danego rękodzieła (nici, tkaniny, szydełka, igły, farby, szkło, kleje i pistolety na gorąco, szyszki, wiklinę, nożyki, drewno itp.). Przebieg warsztatów był na bieżąco dokumentowany fotograficznie i opisowo przez dzieci i młodzież uczęszczające do danej świetlicy. Fotoreportaże dzieci zostały zamieszczone na stronie internetowej partnera projektu – GOK w Chojnicach oraz były na bieżąco przesyłane do lokalnych mediów, w tym portali internetowych. Po zrealizowaniu wszystkich godzin szkoleniowych, seniorzy zorganizowali 2-dniowe warsztaty rękodzielnicze dla dzieci ze swoich miejscowości. Każda grup przekazywała dzieciom umiejętności, które zdobyła podczas realizacji projektu. Wytwory rękodzielnicze, które powstały podczas trwania wszystkich warsztatów posłużyły do organizacji dwóch wystaw promujących sztukę ludową Kaszub. Pierwsza z nich odbyła się w siedzibie Gminy i Starostwa Powiatowego w Chojnicach. Następnie z dzieł seniorów została stworzona ekspozycja w Kaszubskim Domu Rękodzieła Ludowego w Swornegaciach. Realizację zadania zakończono w kwietniu 2013 r. wręczeniem seniorom wydawnictw na temat kultury ludowej Kaszub oraz wycieczką do Kaszubskiego Parku Etnograficznego we Wdzydzach Kiszewskich.

- Kolejnym z działań bazujących na zasobach kulturowych obszaru był projekt wsparty przez Fundację Wspomagania Wsi pn.: „**Kto Kaszubą rodem – Kaszubą**

zostanie". Zrealizowany na bazie Wiejskiego Domu Kultury w Swornegaciach. Celem tego projektu było zapewnienie dzieciom z sołectwa Swornegacie atrakcyjnego spędzenia ferii zimowych i jednocześnie zapoznanie ich z lokalnymi twórcami oraz ludową sztuką. Młodzież uczestnicząca w projekcie miała okazję zaznajomić się z haftem kaszubskim, plecionkarstwem i tradycyjnym stolarstwem oraz z osobami, które kultywują te tradycje rękodzielnicze w Swornegaciach.

- Tradycją stały się „kaszubskie czwartki” w Swornegaciach. W roku 2013 projekt był realizowany pod nazwą „**Letnie spotkania z kulturą kaszubską**” przez Stowarzyszenie SWORY. Gminny Ośrodek Kultury był partnerem tego przedsięwzięcia. W każdy wakacyjny czwartek przy Kaszubskim Domu Rękodzieła Ludowego można było posłuchać kaszubskiej muzyki, wysłuchać ciekawych narracji, opowiadań i dowcipów w języku kaszubskim a także skosztować swojskiego chleba ze smalcem. Projekt był realizowany ze środków pozyskanych z Gminy Chojnice i Powiatu Chojnickiego.

- W ramach naboru konkursowego ogłoszonego przez stowarzyszenie na Rzecz rozwoju Gminy Chojnice „Akolada” na tzw. „**kulturalną inicjatywę lokalną**” młodzież z Silna i Raclawek zgłosiła dwie ciekawe propozycje. Młodzi ludzie z Raclawek zorganizowali w swojej miejscowości warsztaty wyrobu biżuterii i warsztaty kulinarne. Biżuteria była wykonywana z użyciem motywów kaszubskich - broszki, wisiory, pierścionki pod przezroczystym kaboszonem kryły piękno kaszubskich wzorów. Podczas warsztatów kulinarnych przygotowywano natomiast tradycyjne potrawy kaszubskie (m.in. ciszki kaszubskie i chleb).

Grupa młodzieżowa z Silna zorganizowała przy chacie podcieniowej warsztaty rzeźbiarskie z p. Marianem Thiede – rzeźbiarzem z Borów Tucholskich. W trakcie warsztatów mieszkańcy Silna mieli okazję podpatrywać jak powstaje naturalnych rozmiarów rzeźba św. Anny – pierwszej patronki dawnego kościoła parafialnego w Silnie. Rzeźba została poświęcona podczas rodzinnego festynu św. Anny i ozdabia jej nowe „tradycyjne” otoczenie.

Aktywność młodych ludzi z Silna była efektem, zrealizowanego wcześniej ze środków Gminy Chojnice, projektu „**Kwiaty wokół chaty**”. To dzięki działaniom zawartym w tym projekcie - integrującym mieszkańców Silna, młodzi ludzie poczuli się współodpowiedzialni za zachowanie dziedzictwa kulturowego swojej miejscowości, a centrum wsi zyskało nową, zachęcającą do zatrzymania się szatę.

- Młodzież skupiona przy innej placówce terenowej GOK w Chojnicach tj. Świetlicy Wiejskiej w Pawłowie, była inicjatorem i realizatorem projektu pn. „**Historie prawdziwe**”. Przedsięwzięcie to było dofinansowane ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Uczestnicy projektu w nieszablonowy sposób poznali historię lat międzywojennych i okresu II wojny światowej na terenie gminy Chojnice. W ramach realizacji projektu młodzi ludzie samodzielnie zbierali i opracowywali informacje oraz materiały od najstarszych mieszkańców gminy Chojnice. Zebrane informacje uzupełniali podczas letnich wycieczek edukacyjnych, a efekty prac zaprezentowali w trakcie dwóch otwartych spotkań z mieszkańcami Pawłowa oraz w trakcie wystawy zorganizowanej w łączniku łączącym Urząd Gminy i stosowo Powiatowe w Chojnicach .

- Wakacje 2013 r. były też pożytecznym czasem dla dzieci uczęszczających do świetlic w Lotyniu, Nowym Ostrowitem i Domu Kultury w Silnie. Dzięki dofinansowaniu z Fundacji Wspomagania Wsi w **konkursie „Pokaż co masz na strychu- wystawa staroci”**, młodzi ludzie z tych miejscowości mieli okazję do zapoznania się z dawnymi przedmiotami użytkowymi i ich historią. W ramach tych inicjatyw w trzech miejscowościach Gminy Chojnice powstały atrakcyjne „wystawy staroci”, a dzieci ciekawie i pożytecznie spędziły czas letnich wakacji. W Lotyniu uczestnicy projektu spotkali się z pracownikami Stacji Archeologicznej Uniwersytetu Łódzkiego w Białych Błotach: Krystyną i Łukaszem Trzecińskimi. Dzięki tym spotkaniom mogli wziąć udział w warsztatach archeologicznych dotyczących dawnej ceramiki.

W Lotyniu w ramach projektu .: „**Archeologiczne atrakcje turystyczne**”, przy ścisłej współpracy Stowarzyszenia Akolada , Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach oraz pracowników Stacji Archeologicznej Uniwersytetu Łódzkiego w Białych Błotach ze Stacją, udało się opracować wydawnictwo na temat zasobów archeologicznych Gminy Chojnice pn. „**Ekspedycja Archeologiczna – Ostrowite**”, zorganizować wycieczki edukacyjne dla dzieci uczęszczających do gminnych świetlic oraz Dni Otwarte na Wykopaliskach nad jeziorem Ostrowite. Uczestnicy zajęć zapoznali się z historią ostrowickiego mikroregionu osadniczego oraz badaniami archeologicznymi prowadzonymi na tym stanowisku. Wydrukowany

folder wraz z kartami pracy dostarczono do wszystkich gminnych i miejskich szkół podstawowych.

- Nie aż tak odległej historii dotyczył projekt Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach pn.: **„Nie ma Kaszëb bez Polonii, a bez Kaszëb Polëczy”**, dofinansowany w konkursie **Patriotyzm Jutra przez Muzeum Historii Polski**. Głównym celem działań było tu upowszechnienie dziejów Polski widzianych przez pryzmat historii kaszubskiej wsi Swornegacie. Dzięki wykorzystaniu archiwów i wspomnień osób prywatnych uzyskano materiał do utworzenia strony www na temat miejsc, wydarzeń i osób ważnych dla historii regionu. Strona jest zapleczem gry terenowej – mieszkańcy wsi i turyści mogą z niej, poprzez fotokody umieszczone w strategicznych miejscach sołectwa, czerpać informacje potrzebne do aktywnego uczestnictwa w grze, ale też poznawać historię i tradycje tej części Kaszub. Częścią tego projektu była też gra narracyjno-fabularna pn. „Test Kaszuba”. Gra cieszyła się dużą popularnością, nie tylko wśród turystów, ale również mieszkańców sołectwa, którzy zaangażowali się w jej współtworzenie. Zainteresowanie lokalną historią i tradycją przyczyniło się do powstania **„Monografii wsi Swornegacie”**. Projekt Stowarzyszenia SWORY, który dotyczył wydania monografii został dofinansowany ze środków Gminy Chojnice.

Rok 2014

- **-Mësadzysô tu zebrelë, żebë so pogôdac – projekt zrealizowany we wsi Swornegacie we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Wsi Swornegacie SWORY- dofinansowany przez Fundację Wspomagania Wsi.** Głównym celem projektu było zaangażowanie osób starszych i samotnych w promowanie dziedzictwa kulturowego wsi Swornegacie oraz nawiązanie dobrych relacji między różnymi pokoleniami Sworaków. Realizacja zadania polegała na wspólnym opracowaniu i zorganizowaniu wystawy prezentującej przekazane przez mieszkańców materiały archiwalne dotyczące historii wsi i zaaranżowanie cyklu spotkań, na których młodszy i starszy wspólnie poznawali historię swojej miejscowości. Młodzi ludzie pomagali też seniorom przy codziennych czynnościach (zakupy, wrzucanie węgla, rąbanie drzewa, odśnieżanie).

W ramach „pożytecznych ferii” odbyły się spotkania dla mieszkańców sołectwa Swornegacie, podczas których seniorzy oraz młodzież i dzieci uczestniczące w projekcie głośno odczytywały fragmenty „Monografii wsi Swornegacie” oraz teksty źródłowe mówiące o historii wsi i okolicy (kroniki, archiwalne wydania gazet, listy prywatne itp.). Głośne czytanie było połączone z pokazem multimedialnym opracowanym przez dzieci i prezentacją materiałów przygotowanych na wystawę. Zorganizowane w ramach realizacji projektu zajęcia wypoczynkowe pomogły dzieciom i młodzieży w organizacji wystawy i sprawiły, że przygotowania do niej stały się przyjemnością. Przeprowadzono cykl warsztatów z artystą-plastykiem -24 uczestników projektu miało okazję poznać różne techniki malarskie (akwarela, olej, pastele itp.). Podczas warsztatów dzieci przygotowały prace na konkurs dotyczący historii Swornegaci. Na zajęciach wypoczynkowych dzieci przygotowały się też do quizu poznając kaszubskie rękodzieło, piosenki i zabawy. Była to dla nich dobra zabawa, ale też swoista lekcja historii regionalnej i okazja do poznania kaszubskich tradycji.

Z pomocą seniorów opracowany został quiz historyczny z pytaniami i zadaniami z zakresu przeszłości i kaszubskich tradycji Swornegaci i okolic. Dzieci odpowiadały na pytania oraz wykonywały przewidziane w konkursie zadania (haftowały kaszubskie wzory, wyplatały kosze z wikliny, śpiewały kaszubskie piosenki itp.). Na zakończenie projektu zorganizowane zostało ognisko połączone z pieczeniem kiełbasek – wzięli w nim udział dzieci oraz starsi uczestnicy projektu.

Projekt okazał się trafionym pomysłem – dzieci dobrze się bawiły a przy okazji sporo dowiedziały o historii i tradycji swojego regionu. Realizacja projektu nauczyła też najmłodszych, że pomoc to nie tylko działania wymierne, ale również rozmowa czy wysłuchanie kogoś.

- **„Jak haftować po kaszubsku” - projekt zrealizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice Akolada**

Głównym celem projektu było ożywienie zanikającej tradycji haftu kaszubskiego według chojnickich wzorów i jego popularyzację na terenie południowych Kaszub. Uczestnikami zadania były mieszkanki Gminy Chojnice – przede wszystkim sołectwa Czartołomie-Jarcewo. Dzieci z tych miejscowości wzięły udział w zajęciach rękodzielniczych inspirowanych haftem kaszubskim. Pod okiem plastyka wykonywały biżuterię z motywami wykorzystywanymi w tradycyjnym hafcie

kaszubskim. Panie natomiast uczyły się technik i zasad tradycyjnego haftu kaszubskiego. Wiedzą i umiejętnościami dzieliła się z nimi p. Aleksandra Lubińska – autorka wzorów chojnickich, charakterystycznych dla tego regionu Kaszub. Pod czujnym okiem artystki uczestniczki zajęć zapoznały się z zasadami wykonywania мережки, dowiedziały się jak przenosić wzory na płótno, jak dobierać nici oraz poznały podstawowe ściegi, jakimi wykonuje się hafty kaszubskie. Wyjechały też do Muzeum w Chojnicach, gdzie spotkały się z etnografem i obejrzały zgromadzone tam obiekty hafciarskie. Warsztaty zorganizowane w ramach projektu pozwoliły na samodzielne wyhaftowanie zakładek, serwetek i obrusów z wykorzystaniem motywów występujących we wzorach chojnickich.

W efekcie realizacji projektu zwiększyła się wiedza i umiejętności uczestników warsztatów z zakresu tradycyjnego haftu kaszubskiego wzorami chojnickimi. Realizacja zadania wpłynęła też korzystnie na integrację społeczną i wzrost tożsamości regionalnej mieszkańców gminy Chojnice.

- **„Lekcje sztuki i demokracji” – projekt zrealizowany w Swornegaciach we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice- dofinansowany przez Fundację Wspomagania Wsi.**

W roku 2014 obchodziliśmy 25 rocznicę przemian demokratycznych w Polsce. Do obchodów tej rocznicy przyłączyli się również mieszkańcy Gminy Chojnice. Stowarzyszenie Akolada wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Chojnicach, zorganizowało konkurs plastyczny pt. **„Obraz Polski po przemianach w 89 roku”** Tematyka konkursu, która dorosłym wydawała się oczywista, okazała się bardzo trudna dla kilku- lub kilkunastoletków.

Dla wielu dorosłych mieszkańców Gminy Chojnice te 25 lat jest częścią ich życia, która szybko minęła, dla dzieci jest to czas abstrakcyjny. Dlatego też, pomoc instruktorów świetlic w wyjaśnieniu tematu konkursu dzieciom okazała się nieodzowna. Prace, które wpłynęły na konkurs posłużyły do zorganizowania wystawy w Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach. Oprócz prac młodych ludzi na wystawie znalazły się też ulotki, zdjęcia i plakaty dokumentujące działania opozycjonistów przed rokiem 89. Materiały te zostały udostępnione przez byłych członków Młodzieżowego Klubu Wolnych Polaków w Chojnicach.

Wernisaż wystawy miał miejsce 24 czerwca 2014 r. w Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach. Wzięli w nim udział głównie młodzi ludzie ze Swornegaci, którzy z zainteresowaniem wysłuchali prelekcji chojnickiego działacza opozycji – p. Ludwika Gólskiego, Pan Gólski opowiedział o czasach stanu wojennego i swoim internowaniu. Prelekcja była zilustrowana prezentacją multimedialną, przygotowaną przez młodzież ze Swornegaci i pracowników miejscowego domu kultury. Bardzo ciepło został też przyjęty wykład p. Romana Szyszki, którego młodzież zna przede wszystkim, jako artystę prowadzącego sobotnie zajęcia plastyczne w Kaszubskim Domu Rękodzieła Ludowego. Jego działalność opozycyjna była zaskoczeniem dla wielu uczestników spotkania.

Spotkanie zorganizowane w Wiejskim Domu Kultury przyczyniło się do upamiętnienia wydarzeń, jakie miały miejsce w 89 r. a także przybliżyło młodym ludziom z naszego regionu najnowszą historię Polski. Było też okazją do zadumy i refleksji nad faktem, że historię tworzą nie tylko ludzie znani nam z telewizji i gazet, ale też zwykli obywatele z przysłowiowej prowincji.

- **Letnie spotkania z kulturą kaszubską w roku 2014” – projekt realizowany w Swornegaciach we współpracy ze Stowarzyszeniem Rozwoju Wsi Swornegacie SWORY”**

Projekt ten miał na celu ożywienie tradycji i kultury ludowej Kaszub w sołectwie Swornegacie.

Zadanie polegało na organizacji wieczornych spotkań z twórcami i muzykami, którzy prezentowali ludowe pieśni przeplatane żartami i ciekawostkami z historii Kaszub. W programie każdego spotkania znalazły się bajki kaszubskie, pogadanki, dowcipy w języku kaszubskim, kaszubskie śpiewy, tańce i zabawy kaszubskie. W każdym ze spotkań uczestniczyło ponad 200 osób. Goście aktywnie brali udział w zabawach: śpiewali razem z muzykami, tańczyli, odpowiadali na pytania oraz zażywali tabkę. Dużą atrakcją była możliwość degustacji dań kuchni regionalnej: kucha na młodziach, chleba ze smalcem i kiszonym ogórkiem lub zwykłej brejki. Przy okazji biesiady goście mogli zwiedzić Kaszubski Dom Rękodzieła Ludowego i obejrzeć znajdujące się tam eksponaty. Pracownicy Gminnego Ośrodka Kultury,

który był partnerem projektu, pomagali mieszkańcom Swornegaci w realizacji tego punktu programu.

Duża ilość osób, biorących udział w każdej ze zorganizowanych biesiad, utwierdza organizatorów w przekonaniu, iż kultura ludowa Kaszub niezmiennie urzeka swym pięknem i unikatowością. Organizowane od trzech lat w Swornegaciach Czwartkowe Wieczory Kaszubskie przyciągają coraz większą rzeszę wielbicieli tradycyjnej muzyki – granej na żywo przed publicznością. Biesiady są okazją do wspólnego spędzenia czasu – przychodzą na nie zarówno osoby starsze, jak i dzieci.

- **„Test Kaszuba” – projekt realizowany w Swornegaciach we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice Akolada**

Głównym celem projektu było wzmocnienie potencjału turystycznego gminy Chojnice. W ramach realizacji zadania została przygotowana i przeprowadzona we wsi Swornegacie gra terenowa oparta o zasoby kulturowe i historyczne regionu pn. „**Test Kaszuba**”. W działania organizacyjne włączyli się wolontariusze ze Stowarzyszenia Akolada, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotniczej Straży Pożarnej a także pracownicy Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach, biblioteki i szkoły w Swornegaciach. Do udziału w grze zaproszeni zostali - poprzez lokalne media, ogłoszenia i plakaty, przede wszystkim turyści odwiedzający Gminę Chojnice, ale mogli w niej uczestniczyć również mieszkańcy regionu - udział w zabawie wzięło ok. 500 osób. Uczestnicy gry poprzez różnorodne aktywności na poszczególnych punktach gry zapoznali się z historią regionu, jego kulturą, językiem kaszubskim i realiami życia codziennego mieszkańców południowych Kaszub. Gracze musieli odnaleźć osiem punktów zlokalizowanych w różnych częściach wsi i zaliczyć poszczególne etapy testu. Uczestnicy gry wzięli udział w lekcji języka kaszubskiego, gdzie zadaniem było odczytanie śpiewająco kaszubskiego alfabetu. U miejscowych plecionkarek zapoznali się z tajnikami wyplatania faszyny, a u hafciarek z zasadami wyszywania obowiązującymi w regionie – aby zaliczyć „naukę” lokalnego rękodzieła uczestnicy gry samodzielnie wyplatali kawałek faszyny i haftowali element serwety. Zapoznają się też z regionalną kuchnią – musieli oddzielić groch od kaszy, przygotować woreczki do wyrobu ciszek i zjeść porcję tego regionalnego wyrobu. Kolejnymi etapami gry było nazwanie poszczególnych produktów i narzędzi pszczelarskich oraz pokonanie flisackiego toru przeszkód z

tabaką na nadgarstku. Przygotowano też punkt dotyczący kaszubskiej muzyki – tu zadaniem uczestników było nazwanie poszczególnych instrumentów i zaśpiewanie wraz z muzykami. Nagrodą dla wszystkich, którzy przeszli „Test Kaszuba” były dyplomy oraz poczęstunek kuchem na młodziach i brejką. Podsumowaniu gry towarzyszył występ kapeli ludowej z Pucka .

- **„Może wabë chce wiedzec, jak Kaszëbi żëją” – projekt realizowany w Swornegaciach we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Wsi Swornegacie SWORY**

Głównym celem projektu było ukazanie i upowszechnienie kultury i historii Kaszub przez pryzmat lokalnej kultury i historii sołectwa Swornegacie wśród jego mieszkańców i odwiedzających region turystów.

W ramach realizacji zadania wydany został audiobook z archiwalnymi wywiadami w języku kaszubskim, w których nieżyjący już regionalista - Jan Bernard Jakubowski rozmawia z mieszkańcami Swornegaci na temat realiów życia codziennego na Kaszubach oraz o historii i kulturze regionu. Nagrania zawierają m.in. rozmowy ze znanym rękodzielnikiem – Maksymilianem Mogą na temat wyplatania koszy z korzeni sosny i wikliny, rozmowy z matką autora o kaszubskiej kuchni, medycynie ludowej i wydobywaniu torfu, rozmowy z gajowym o zalesianiu i pracy w lesie. Ciekawie o realiach życia codziennego na Kaszubach (pracy i zarobku, zbiorze plonów z półwyspu za pomocą czółna, wypieku i szacunku dla chleba, nabożeństwach i pogrzebach) a także początkach turystyki na Kaszubach, opowiadają najstarsze gospodynie domowe. Gospodarz opowiada o hodowli pszczoł, a robotnik o powstaniu jednego z najstarszych systemów odwadniających tzw. „rurociągu na Zaniach”. Nagrania zawierają też wywiady na temat czasów wojennych, dzieciństwa w czasie wojny i dorastaniu w okresie powojennym na Kaszubach. Autor rozmawia o poborach do łagrów i losach „bunkrarzy” ze wsi Swornegacie. Bardzo cenne są rozmowy z rybakami na temat dawnych sposobów odławiania ryb oraz spławiania drewna i budowy tratw. Jest także wywiad z myśliwym, który opowiada nie tylko o polowaniach na Kaszubach, ale również o historii swojego rodu, którego kronikę pisze nieprzerwanie od ponad 30 lat.

Realizacja projektu sprawiła, że mieszkańcy zainteresowali się i poznali historię oraz kulturę Swornegaci. Wydanie audiobooka przyczyniło się także do

str. 20

promowania zasobów wsi, a tym samym całego regionu południowych Kaszub na szerokim forum publicznym. Wydawnictwem podkreśliliśmy kaszubski charakter i osobliwość Swornegaci na mapie województwa pomorskiego.

Uroczysta prezentacja audiobooka odbyła się 7 listopada 2014 r. w Wiejskim Domu Kultury w Swornegaciach w obecności licznej grupy mieszkańców. Do chwili obecnej zorganizowano kolejne spotkania dla dzieci i młodzieży z ze szkoły w Swornegaciach.

- **„Kaszëbsczi wësziwë – Chonicczi modło” – projekt realizowany we wsiach Silno, Swornegacie, Klawkowo i Kłodawa**

W 2014 r. Gminny Ośrodek Kultury w Chojnicach zrealizował projekt pn. **„Kaszëbsczi wësziwë – Chonicczi modło”** dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Programu Kultura ludowa. Głównym celem tego projektu było ożywienie zanikającej tradycji haftu kaszubskiego według wzorów charakterystycznych dla regionu chojnickiego i jego popularyzację na terenie południowych Kaszub.

Projekt składał się z trzech etapów: warsztatów, konkursu i wystawy pokonkursowej.

Warsztaty były realizowane w dwóch modułach. Pierwszym z nich był kaszubski haft tradycyjny według wzorów chojnickich. Dzięki warsztatom, dorośli, którzy brali w nich udział zainteresowali się haftem kaszubskim – zaczęli kultywować to tradycyjne rękodzieło – efektem były wysoko ocenione prace oddane na konkurs zorganizowany w ramach niniejszego projektu, a także fakt że w obu miejscowościach, gdzie realizowane były warsztaty, ich uczestniczki nadal się spotykają, ażeby doskonalić swoje umiejętności i dzielić doświadczeniami i zdobytymi umiejętnościami z innymi.

Drugi moduł warsztatowy stanowiła oferta skierowana do dzieci i młodzieży. Moduł ten obejmował zajęcia ze znanych i modnych wśród młodych ludzi technik rękodzielniczych, w których zostały wykorzystane motywy kaszubskich wzorów. Również dla dzieci ogłoszono konkurs - na wyroby rękodzielnicze z wykorzystaniem motywów kaszubskich, który bardzo zaktywizował młodych mieszkańców powiatu chojnickiego.

Dla wielu z młodych ludzi biorących udział w tych działaniach był to pierwszy kontakt z kulturą kaszubską. Dzięki temu dzieci i młodzież biorące udział w projekcie zapoznała się z wzorami wykorzystywanymi w tradycyjnym hafcie kaszubskim, spotkała z twórcą ludowym i zainteresowała haftem, jako formą rękodzieła możliwą do uprawiania w czasie wolnym.

Jury bardzo wysoko oceniło złożone na konkurs prace, podkreślając, że jest to przede wszystkim zasługa prowadzącej warsztaty – Aleksandry Lubińskiej, która, oprócz tego, że jest autorką niepowtarzalnych i charakterystycznych dla regionu wzorów, potrafi też doskonale przekazywać wiedzę i umiejętności innym. Oba konkursy wzbudził duże zainteresowanie i wiele dyskusji w środowisku hafciarek. Było to wydarzenie, jakie nie miało miejsca w regionie chojnickim od kilkudziesięciu lat. Wytypowane przez komisję prace zostały sfotografowane i posłużyły do stworzenia dwóch rodzajów pocztówek. Pocztówki rozdano uczestnikom warsztatów oraz udostępniono podczas wystawy pokonkursowej zwiedzającym.

Komisja konkursowa wytypowała też prace, które posłużyły do organizacji wystawy pokonkursowej, stanowiącej ostatni etap realizacji projektu.

Od p. Aleksandry Lubińskiej, którą współpracujący przy realizacji projektu etnografowie (Wanda Szkulmowska, Kinga Turska –Skowronek, Lidia Biłkowska) uznali za twórczynię wzorów charakterystycznych dla regionu chojnickiego, pozyskano rysunki motywów i małych wzorów niezbędne do realizacji podjętych działań. Część z nich po opracowaniu graficznym udostępniono w formie elektronicznej na stronie GOK.

W efekcie realizacji powyższych działań wrosła świadomość mieszkańców powiatu chojnickiego na temat walorów niematerialnego dziedzictwa kulturowego regionu. Zwiększyła się wiedza i umiejętności, przede wszystkim uczestników warsztatów, ale również osób, które w inny sposób zetknęły się z naszym projektem.

Uznano za niezbędne podjęcie dalszych działań wspierających kultywowanie tego zanikającego w regionie chojnickim rękodzieła .

- **„Jak to ze Inem było” – doposażenie zabytkowej chaty podcieniowej w Silnie w narzędzia do warsztatów rękodzielniczych, przeprowadzenie warsztatów oraz organizacja biesiady integracyjnej. Projekt realizowany w Silnie we współpracy z sołectwem Silno.**

W 2014 Gminny Ośrodek Kultury w Chojnicach zrealizował w ramach "małych projektów" ze środków PROW na lata 2007-2013 projekt pn.: „Jak to ze Inem było”, którego głównym celem była promocja lokalnego dziedzictwa regionu Kosznejderii i kreowanie wizji obszaru jako atrakcyjnego dla turystów poprzez wzbogacenie oferty zabytkowej chaty podcieniowej w Silnie. Środki z dotacji zostały wykorzystane m.in. na doposażenie zabytkowej chaty podcieniowej w Silnie, która funkcjonuje w strukturach GOK, w narzędzia do przeprowadzania zajęć warsztatowych związanych z Inem: przędzenia na kołowrotku, tkania na krosnach, haftowania. Dzięki tym zakupom chatą przekształciła się w swoiste centrum edukacji regionalnej, gdzie oprócz zwiedzania można wziąć udział w różnorodnych warsztatach tradycyjnych czynności wiejskich związanych z Inem. W ramach projektu opracowano też scenariusz zajęć i przeprowadzono pilotażowe warsztaty. W realizację tej części operacji zaangażowali się mieszkańcy wsi oraz uczniowie i nauczyciele Zespołu Szkół w Silnie. Mieszkańcy pomogli też w zorganizowaniu Biesiady Sileńskiej, podczas której promowano nowatorską ofertę zajęć. Obecnie z oferty korzystają grupy zorganizowane oraz turyści odwiedzający region. Mogą oni zwiedzać zabytkową chatę podcieniową oraz wziąć udział w organizowanych tam warsztatach.

Realizacja całej operacji – wspólne warsztaty, przygotowanie i udział w Biesiadzie Sileńskiej, wpłynęła pozytywnie na pogłębienie więzi ze swoim środowiskiem i kształtowanie odpowiedzialności wśród mieszkańców za zachowanie dziedzictwa kulturowego. Kluczowe było tu również nauczenie szacunku dla pracy przeszłych pokoleń.

- **„Seniorzy seniorów zapraszają do SWORÓW” – projekt zrealizowany w Swornegaciach we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice Akolada**

Projekt pt.: „Seniorzy seniorów zapraszają do Sworów” otrzymał dofinansowanie z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020. Zadanie to odpowiadało na potrzebę stworzenia oferty usług z zakresu rekreacji dla osób starszych w turystycznej wsi Swornegacie. W przygotowanie oferty zaangażowali się seniorzy z tej miejscowości. Oferta opierała się na bazie działalności pięciu podmiotów:

Zaborskiego Parku Krajobrazowego, Wiejskiego Domu Kultury, Kaszubskiego Domu Rękodziela, Biblioteki w Swornegaciach i Koła Gospodyń Wiejskich z tej miejscowości. Propozycja wstępna projektu zawierała szeroki wachlarz form spędzania wolnego czasu dla osób starszych będących mieszkańcami Swornegaci, jak również seniorów odwiedzających tą wieś. Były to między innymi wycieczki autokarowe oraz piesze, warsztaty kulinarne, spotkania z muzyką i językiem kaszubskim czy liczne zajęcia manualne. Seniorzy „przetestowali” wszystkie te usługi i wyrazili o nich swoją opinię. Pozwoliło to na dopasowanie dotychczasowej oferty-opierającej się na zasobach przyrodniczych i kulturowych regionu, do potrzeb i oczekiwań osób starszych. Dzięki współpracy z seniorami ze Swornegaci, którzy nie tylko znają potrzeby swoich równolatków, ale też mają wiedzę na temat lokalnej kultury i historii, projekt przyczynił się do wzbogacenia oferty turystycznej gminy Chojnice, ale też aktywizacji osób starszych, którzy przekonali się, że ich pomoc jest nieodzowna w budowaniu pozytywnej marki regionu. Z usług, zaplanowanych przez seniorów skorzystało dotychczas ponad 100 osób.

- **„Festyn Św. Marcina w Ciechocinie” – projekt realizowany w Ciechocinie we współpracy z Sołectwem Ciechocin i Parafią pw. Św. Jakuba Ap. w Ostrowitem –dofinansowany przez Spółdzielczą Mleczarnię Spomlek z Radzyna Podlaskiego , w ramach programu „Działaj z pasją”**

W 2014 r. Gminny Ośrodek Kultury wraz z organizacjami społecznymi działającymi w Gminie Chojnice po raz czwarty zorganizował Festyn Świętego Marcina w Ciechocinie. Jest to bardzo widowiskowa i medialna impreza, która z roku na rok przyciąga coraz większą liczbę uczestników. Impreza 2014 r. poprzedzona została warsztatami tańców dawnych dla młodzieży uczęszczającej na zajęcia w Świetlicy Wiejskiej w Ciechocinie i warsztatami z wyrobu biżuterii dla starszych mieszkanki wsi. Osoby, uczestniczące w warsztatach zadeklarowały udział w wykonaniu pokazu nabytych umiejętności podczas Festynu.

Festyn odbył się 11 listopada 2014 r., rozpoczęła go uroczysta Msza Święta. Po nabożeństwie, licznie zgromadzeni parafianie oraz goście z sąsiednich miejscowości przemaszzerowali w barwnym korowodzie prowadzonym przez rycerza na koniu. Tradycyjnie już odegrana została scena z życia Świętego Marcina,

podczas której okrył płaszczem napotkanego żebraka. Bractwa Rycerskie herbu „Tur” z Chojnic oraz herbu „Gryf” z Bytowa uświetniły festyn pokazami walk rycerskich oraz zabawami plebejskimi, a grupa dziewcząt ze Świelicy Wiejskiej w Ciechocinie, tańcami w rytm muzyki dawnej. Najmłodszy mogli spróbować swoich sił walcząc pod okiem kolegów z bractw rycerskich. Starsi zachwalali „marcińskie” rogale przygotowane przez mieszkanki wsi. Dużą atrakcją była możliwość samodzielnego stworzenia biżuterii, pod czujnym okiem wolontariuszek. Po występach rycerze zorganizowali liczne konkursy dla najmłodszych.

Dzięki realizacji projektu, Festyn Świętego Marcina w Ciechocinie wypromowany został jako impreza cykliczna, w której organizację włączają się przedstawiciele różnych sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Współpraca z mieszkańcami podczas organizacji festynu przyczyniła się do ich integracji i wzrostu aktywności społecznej oraz promocji zasobów kulturowych tej małej miejscowości.

- **„Mają jeszcze wiele do zaoferowania” – projekt realizowany w Kłodawie, Kruszcze, Nowej Cerkwi, Nowym Dworze, Raclawkach i Krojantach we współpracy ze Stowarzyszeniem Na Rzecz Rozwoju Gminy Chojnice Akolada**

Przedsięwzięcie to zostało dofinansowane ze środków Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Głównym celem zadania było zwiększenie społecznej i kulturalnej aktywności starszych mieszkańców gminy wiejskiej Chojnice. W projekcie wzięło udział 60 osób nieaktywnych zawodowo, które miały za zadanie zapoznanie się z różnymi formami plastyki ludowej Kaszub, wybranie jednej z form rękodzieła oraz praktyczną naukę tworzenia wybranego rękodzieła, jego krzewienie i przekazanie tego dziedzictwa kulturowego młodszym. W sześciu świelicach wiejskich odbyły się warsztaty plecionkarskie, hafciarskie, malowania na szkle, koronkarskie oraz rzeźbienia i malowania ptaszków. Uczestnicy projektu wzięli też udział w wycieczkach – do Swornegaci i Wdzydz Kiszewskich – miejsc, gdzie kaszubska kultura jest wciąż żywa. Zorganizowane zostały również warsztaty z tworzenia ozdób bożonarodzeniowych, gdzie spotkały się różne pokolenia mieszkańców poszczególnych miejscowości.

Poprzez ożywienie i upowszechnienie kultury ludowej Kaszub przez seniorów zainicjowane zostało tworzenie oferty kulturalnej i animacyjnej w Gminie Chojnice przez osoby starsze.

Zaangażowanie seniorów w działania na rzecz krzewienia kultury kaszubskiej przyczyniło się do przełamania stereotypów dotyczących możliwości aktywnego uczestniczenia osób starszych w życiu społecznym oraz barier wewnętrznych seniorów, takich jak wstyd, czy brak wiary we własne możliwości i umiejętności, które dotychczas powstrzymywały ich przed aktywnością społeczną.

2015

- **„Wędrowki po Kosznajderii” – budowa wiaty drewnianej krytej strzechą przy chacie podcieniowej w Silnie sposobem na podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru.**

Od kilku lat mieszkańcy Silna oraz osoby przejeżdżające przez wieś są świadkami zmian w otoczeniu zabytkowej chaty podcieniowej. Po organizacji ogrodu kwietnego w ramach projektu „ Kwiaty wokół chaty”, montażu tablic informacyjnych o historii wsi, budowie ścieżki szutrowej do spacerów po terenie, przyszedł czas na wprowadzenie w otoczenie obiektu elementu małej infrastruktury turystycznej.

W roku 2015 w pobliżu chaty pojawiła się , utrzymana w stylistyce zabytkowej chaty, drewniana kryta strzechą z trzciny wiata, pod którą znalazły miejsce solidne drewniane ławy i stoły.

Budowa wiaty możliwa była dzięki realizacji kolejnego projektu GOK –u zgłoszonego do konkursu ogłoszonego w roku 2014 przez Lokalną Grupę Rybacką „Morénka i dofinansowanego kwotą **20 tys.** zł ze środków Programu Operacyjnego „Ryby”.

W miesiącu październiku 2015 r. otoczenie wiaty wzbogacono dodatkowo o wykonanie nasadzeń roślinności oraz rzeźbę Kosznajdra wykonaną przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju gminy Chojnice „Akolada’ w ramach projektu pn.”Rzeźbimy, malujemy Kosznajderię poznajemy”.

- **Projekt Gminnego Ośrodka Kultury przykładem dobrych praktyk w obszarze edukacji międzykulturowej i historycznej**

20 kwietnia 2015 r. przedstawiciele Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach wzięli udział w Giełdzie Projektów dotyczących wielokulturowości w edukacji historycznej. Wydarzenie było jednym z elementów konferencji „**Międzykulturowość w edukacji historycznej**” zorganizowanej przez Muzeum Historii Żydów Polskich „POLIN” w Warszawie.

Celem całej konferencji była m.in. próba odpowiedzi na pytanie, jak wykorzystać wiedzę i refleksję o przeszłości do odkrywania potencjału różnorodności w społecznościach lokalnych.

Podczas Giełdy Projektów, przedstawionych zostało 11 przedsięwzięć z Polski i zagranicy, które, zdaniem organizatorów, mogą posłużyć za działania modelowe w obszarze edukacji międzykulturowej i historycznej. Wśród zaprezentowanych projektów znalazło się zadanie Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach -pn.: „**Nie ma Kaszub bez Polonii, a bez Kaszeb Polsczi**”, realizowane w 2013 r. w ramach projektu dofinansowanego przez Muzeum Historii Polski, program Patriotyzm Jutra. Kluczowym działaniem tego projektu było stworzenie zdalnej gry przestrzennej pt.: „**Detektywi kaszubskiej historii**” opartej na historii Swornegaci i tradycjach kaszubskich. Gra jest formą rozrywki a jednocześnie przybliży turystom historię i różnorodność kulturową Kaszub.

- **"Jak to rękodzielo w Sworach nie zginęło"** – projekt otrzymał dofinansowanie w kwocie **35.850 zł.** w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO 2015) Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Projekt zakładał upowszechnienie technik plecionkarstwa i wikliniarstwa w Swornegaciach oraz przeszkolenie 20 mieszkańców Sołectwa. Uczestnicy projektu odwiedzili Muzeum Wikliniarstwa w Nowym Tomyślu, wzięli udział w cyklu specjalistycznych szkoleń. Ważnym etapem projektu był plener plecionkarski i wikliniarski w Swornegaciach, w ramach którego Uczestnicy stworzyli wspólnie okazałe instalacje przestrzenne z wikliny i korzeni nawiązujące tematyką do osobliwości wsi.

Projekt wzbogacił także ofertę promocyjną kompleksu obiektów kulturalnych w Swornagaciach poprzez organizację licznych pokazów wyplotu wikliny w trakcie sezonu letniego.

Wydano materiał promocyjny w postaci widokówek oraz zorganizowano w październiku 2015 r. wystawę prac wikliniarskich uczestników projektu w Galerii Handlowej „Brama Pomorza”.

PRIORYTET II

REWALORYZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO ELEMENT ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY

Kierunek działań : Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania (poprzez ich konserwację/renowację)

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- Remonty/renowacje przydrożnych kapliczek i krzyży.
- Zapewnienie lub wskazanie właściwego doradztwa budowlano-konserwatorskiego i popularyzowanie dobrych realizacji o charakterze konserwatorskim (rewaloryzacje, remonty, rozwiązania projektowe, w zabytkach i ich sąsiedztwie; propagowanie i promowanie tradycyjnych form budownictwa w gminie, w tym:
 - utworzenie bezpłatnego punktu konsultacyjnego dla osób zainteresowanych remontem obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków
 - opracowanie Katalogu Elementów architektoniczno-Budowlanych oraz wykazu materiałów wykończeniowych typowych dla form regionalnych,
- zacieśnienie współpracy z właściwym dla terenu gminy Chojnice konserwatorem zabytków oraz starostwem powiatowym, a także konserwatorem diecezjalnym archidiecezji gdańskiej;
- rozważenie możliwości i określenie zasad wprowadzenia ulg w opłatach dla właścicieli obiektów zabytkowych w związku z realizowanym przez nich działań remontowych o charakterze konserwatorskim, w tym w prowadzenie

100% ulgi w zakresie utylizacji pokryć eternitowych dla obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,

- zamieszczenie na stronie internetowej gminy Chojnice aktualnych informacji dla właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych na temat możliwości pozyskania środków finansowych z zakresu ochrony zabytków (m.in. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wojewódzki Konserwator zabytków, Fundusz Kościelny, NFOŚiGW, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi –Program Leader+) na zabezpieczenie i remont tych obiektów.

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

2014

Gmina Chojnice wykonała prace związane z remontem i odbudową ogrodzenia cmentarnego wokół zabytkowego Kościoła pw. Św. Jakuba Apostoła w Ostrowitem od strony północnej, południowej i zachodniej (152,4 m) w ramach projektu dofinansowanego ze środków PROW na lata 2007-2013, działania :Odnowa i rozwój wsi. Łączny koszt wykonanych prac to: 244.088,28 zł.

W latach 2010-2015 przekazano z budżetu Gminy Chojnice w ramach dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach sakralnych przekazano poniższe dofinansowania :

2010

- Kościół pw. Podwyższenia Krzyża w Ogorzelinach – dofinansowano z budżetu Gminy Chojnice w kwocie 2.000 zł konserwację dachu i wieży kościelnej .Łączny koszt wykonanych prac 4.125 zł
- Kościół pw. Św. Barbary w Swornegaciach- dofinansowano z budżetu Gminy Chojnice w kwocie 3.000 zł prace remontowe przedsionka kościoła i wejścia na wieżę .Łączny koszt wykonanych prac 8.000 zł
- Kościół pw. Św. Magdaleny w Nowej Cerkwi - dofinansowano z budżetu Gminy Chojnice w kwocie 2.000 zł prace remontowe związane z wymianą orynowania i rur spustowych budynku kościoła. Łączny koszt wykonanych prac remontowych 15.104,42 zł

2013

- Kościół pw. Św. Magdaleny w Nowej Cerkwi - dofinansowano z budżetu Gminy Chojnice w kwocie 6.000 zł prace remontowe zabytkowych organów warsztatu organmistrza Pawła Voelknera. Łączny koszt wykonanych prac 9.000 zł

2014

- Kościół pw. Podwyższenia Krzyża w Ogorzelinach – dofinansowano z budżetu Gminy Chojnice w kwocie 5.000 zł prace kompleksowe prace konserwatorskie wnętrza kościoła .Łączny koszt wykonanych prac 41.182 zł

W okresie sprawozdawczym wszystkie decyzje o warunkach zabudowy dla obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków oraz Rejestru Zabytków podlegały uzgodnieniom z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku..

Kierunek działań : Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- wspieranie inicjatyw lokalnych, w tym ewentualnych społecznych opiekunów zabytków w zakresie ochrony i promocji dziedzictw kulturalnego
- przeprowadzenie analizy sposobu użytkowania niektórych obiektów i podjęcie próby znalezienia właściwej funkcji(np. nieużytkowanych dworów, nieczynnych dworców kolejowych itp.)

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

W ramach powyższego kierunku nie podjęto działań.

Kierunek działań : Podjęmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne, edukacyjne

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- zagospodarowanie terenu przy drewnianej chacie podcieniowej w Silnie (zabytek rejestrowy),
- podjęcie działań w kierunku realizacji inwestycji pn. "Centrum Przyrodnicze i Promocji Produktu Regionalnego" w Chocińskim Młynie na bazie budynku(dwór) będącego własnością Parku Narodowego.

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

- **Działania w zakresie rewitalizacji terenu wokół chaty podcieniowej w Silnie opisano powyżej.**

- *Dnia 31 sierpnia 2015 r. z podpisaniem protokołu końcowego odbioru robót, zakończono budowę budynku dydaktycznego w Chocińskim Młynie. Zadanie to jest pierwszym etapem tworzenia **Centrum Edukacji Przyrodniczej Parku Narodowego „Bory Tucholskie”**. Ta duża, wieloletnia inwestycja zakłada m.in. utworzenie muzeum przyrodniczego PNBT w odtworzonym starym dworze, remont budynku inwentarskiego, w którym zrekonstruowana zostanie dawna kuźnia oraz prowadzona będzie hodowla starych ras zwierząt gospodarskich, a także budowę kulturowej ścieżki dydaktycznej z pawilonami wystawienniczymi. Całość inwestycji przyczyni się do promocji regionu, w szczególności jego bogatych walorów przyrodniczych i kulturowych, wspierania rozwoju turystyki a także aktywizacji lokalnej społeczności.

Zakończone w roku 2015 prace finansowane były ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach projektu **„Centrum Edukacji Przyrodniczej w Chocińskim Młynie ośrodkiem kształtowania właściwych postaw społeczeństwa wobec zachowania bogactwa różnorodności biologicznej” Etap I.: Budowa zaplecza dydaktycznego**”. Całkowity koszt budowy zamknął się w kwocie 3 515 tys. zł., z czego dofinansowanie z NFOŚiGW wyniosło 93,58 %. W nowo powstałym, dwukondygnacyjnym budynku znajduje się sala edukacyjna oraz świetlica, miejsca noclegowe dla 30 osób, kotłownia, pomieszczenia sanitarne, gospodarcze i

str. 31

magazynowe. Na budynku zostały zamontowane podtynkowe budki (schrony) dla nietoperzy.

*informacja ze strony www PN „Bory Tucholskie”

PRIORYTET III

OCHRONA I ŚWIADOME KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Kierunek działań: Rozszerzenie zasobu ochrony dziedzictwa kulturowego gminy

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków najcenniejszych obiektów i zespołów oraz stanowisk archeologicznych, a także stworzenie warunków i zasad bieżącego prowadzenia gminnej ewidencji :
 - dokonywanie nowych wpisów do ewidencji;
 - weryfikacji istniejących wpisów i systematycznych przeglądów technicznych;
- uzupełnienie danych stosownie do potrzeb i dalszych wymogów Krajowego Ośrodka Dokumentacji Zabytków zmierzających docelowo do utworzenia ogólnokrajowej bazy danych ;
- działania prowadzące do powołania parków kulturowych : Osada Chocimski Młyn, Osada Klosnowo, w tym:
 - podjęcie uchwały o utworzeniu wsi kulturowej Chocimski Młyn;
 - opracowanie kompleksowego planu miejscowego dla wsi Chocimski Młyn
- podjęcie współpracy z uczelniami (np. Politechnika Gdańska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu): prace studialne, praktyki wakacyjne .

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

- W roku 2014 uzyskano pozytywną opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku dla wniosku Gminy Chojnice dot. wykreślenia z Gminnej Ewidencji Zabytków budynku gospodarczego – dawnej oficyny, przylegającego do

budynku dworu w Lotyniu w związku z utratą wartości zabytkowych. Karta ewidencyjna nr g Ch-19. Wniosek o wykreślenie na wniosek właściciela obiektu.

- W roku 2015 złożono do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku wniosek o wyrażenie zgody na wykreślenie z gminnej ewidencji zabytków drewnianej stodoły wraz szopą, w związku ze złym stanem technicznym obiektu. Karta ewidencyjna nr g Ch-368. Wniosek Gminy Chojnice o wykreślenie obiektu na wniosek właściciela nieruchomości. Decyzja konserwatorska odmowna.
- Gmina Chojnice 13.07.2015 r. aktem notarialnym przejęła od Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa Oddziału Terenowego w Gdańsku, działkę nr 45/8 w Angowicach, na której zlokalizowany jest budynek zabytkowej dzwonnicy z 1900 r. .Obiekt wpisany jest do Gminnej Ewidencji Obiektów Zabytkowych pod nr 001.
- Podjęto rozmowy z właścicielem założenia Pałacowego w Zbeninach dot. podjęcia czynności zabezpieczających i dalszych prac remontowych budynku służących zachowaniu jego wartości zabytkowych

Kierunek działań: Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego

Zadania wyznaczone/określone w dokumencie :

- włączenie programu opieki nad zabytkami do innych działań strategicznych gminy
- ochrona panoram oraz przedpola widokowych wsi o najwyższych walorach widokowych;
- ustanowienie w opracowywanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stref ochrony konserwatorskiej dla wartościowych zespołów ruralistycznych, zespołów dworsko-parkowych i pofolwarcznych, dworców kolejowych, zespołów leśniczówek i innych oraz właściwe sformułowanie zasad ochrony konserwatorskiej w zapisach w/w dokumentów;

- ustanowienie w opracowywanym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymogu sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz innych o wysokich walorach przestrzenno- kulturowych;
- ustanowienie w opracowywanym studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego obszarów do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze względu na potrzebę ochrony zabytków.

Zadania podjęte/wykonane w trakcie realizacji planu:

- w aktualnym studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy wyznaczono tereny, dla których wymagane jest opracowanie planu miejscowego zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe zadania „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Chojnice na lata 2010-2014” realizowane były one na bieżąco w ramach posiadanych w budżecie środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków. Również zadania dodatkowe związane ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych realizowane były na terenie całej gminy Chojnice z zaangażowaniem osób prywatnych, instytucji oraz organizacji pozarządowych.

Wiele inicjatyw wpisujących się zadania określone Programem zrealizowano także z udziałem środków zewnętrznych, w ramach ogłoszonych w okresie sprawozdawczym konkursów i grantów.

W okresie sprawozdawczym odnotowano na terenie Gminy Chojnice pozytywne efekty działań dot. zachowania i promocji dziedzictwa kulturowego w postaci:

- 1/ powstrzymania degradacji obiektów o najwyższych wartościach kulturowych i historycznych (inicjatywy prywatnych właścicieli obiektów m.in. Dwór w Czartolomiu, Dwór w Jarcewie, Dwór w Pawłowie)
- 2/ podniesienia atrakcyjności zabytków dla mieszkańców i osób przyjezdnych, szczególnie zabytków sakralnych (zabytkowe kościoły parafialne, otoczenie zabytkowej chaty w Silnie, centrum kulturalne w Swornegaciach)
- 3/ rewitalizacji terenów, przy zachowaniu walorów krajobrazowych, zagospodarowanie centrów miejscowości i uatrakcyjnienie oferty turystycznej,
- 4/ podniesienia świadomości społecznej o zasobach kulturowych Gminy, w tym osobiwości terenu dawnej Kosznajderii
- 5/ promocja tradycji kaszubskich gminy poprzez działalność centrum kulturalnego w Swornegaciach oraz rozszerzenie nauki języka kaszubskiego w gminnych szkołach
- 5/ dokumentowania w wersji elektronicznej i fotograficznej informacji o stanie zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych,
- 6/ pozyskiwania aktywnych partnerów pozarządowych do wspólnych działań na rzecz promowania i ratowania zabytków,
- 7/ edukacji i popularyzacji wiedzy w ramach prowadzonych przez gminne placówki kulturalne projektów edukacyjnych i animacyjnych

Przystępując do tworzenia programu opieki nad zabytkami na kolejne lata, pomocnym będzie widza w zakresie:

- posiadania pełnej wiedzy o stanie zasobów kulturowych Gminy,
- potrzeby poszanowania zabytków i ich udostępniania,
- potrzeby propagowania wiedzy o zabytkach i zasobach kulturowych obszaru
- wpływu zasobów kulturalnych na rozwój turystyczny i gospodarczy gminy Chojnice

Należy spodziewać się również, że lata 2016-2020 stwarzać będą nowe możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne, w ramach funduszy Unii Europejskiej, co pozwoli na realizację kolejnych projektów w zakresie ochrony zabytków jeszcze w szerszym zakresie niż dotychczas.